

STAVOVI NASTAVNIKA RAZREDNE NASTAVE PREMA DJECI S TEŠKOĆAMA SLUHA

*Dr. sc. Ruža Tomić,
Filozofski fakultet u Tuzli*

*Dr. sc. Mirha Šehović,
Filozofski fakultet u Tuzli*

*Mr. sc. Maja Hrvanović,
Filozofski fakultet u Tuzli*

S a ž e t a k

U radu su predstavljeni rezultati ispitivanja stavova nastavnika prema djeci s teškoćama sluha. Cilj rada bio je ispitati da li su stavovi nastavnika pozitivni ili negativni.

U radu je korištena metoda teorijske analize i servej istraživačka metoda, a od instrumenata anketni upitnik konstruiran za namjere ovog istraživanja.

Uzorak ispitanika sačinjavalo je 100 nastavnika razredne nastave sa područja Tuzlanskog kantona. Na osnovu analize došli smo do zaključka da su stavovi nastavnika razredne nastave prema djeci s teškoćama sluha pozitivni.

Ključne riječi: *nastavnici razredne nastave, stavovi, djeca s teškoćama sluha.*

Uvod

Smetnje sluha odnose se na gluhoću i naglušost. Postoje neslaganja u definiranju gluhoće i naglušosti. Prema Šarencu (1997), Tomić (2006) i Osmić (2006) "Gluhima se smatraju lica koja imaju gubitak sluha 81 i više decibela i ne mogu ni uz pomoć slušnih pomagala percipirati cjelovito glasovni govor. Prema stupnju razvoja glasovnog govora u kojem je nastao gubitak sluha gluha lica se razvrstavaju na:

- a) lica koja prije gubitka sluha nisu usvojila vještinu glasovnog sporazumijevanja,
- b) lica koja su prije gubitka sluha usvojila vještinu glasovnog sporazumijevanja."

Prema G. Zovku (1993) "gluhe osobe imaju gubitak sluha veći od 80 dB i ni uz pomoć slušnog aparata ne mogu percipirati glasovni govor."

I. Biondić (1993.) prema gubicima sluha navodi sljedeća oštećenja:

- od 30 do 60 dB = srednja naglušost,
- od 60 do 90 dB = visoka naglušost,
- od 90 do 120 dB = gluhoća, odnosno na polju frekvencije 500–2000 Hz.

"Gluhima u saznavanju stvarnosti smeta što ne čuju glasove ljudi i zvukove u prirodi." (Tomić, 2006). Gubitak slušne sposobnosti otežava komunikaciju sa okolinom, opažaji su minimalni, a onemogućena je percepcija zvučnih signala. Komunikacija gluhih sa čujućim osobama mogu olakšati tehnička sredstva kao što je, na primjer, slušni aparat.

Sposobnost i uspješnost prilagođavanja djeteta ovise o dobi djeteta u kojoj je nastao gubitak sluha. Jako su važni i stavovi društvene sredine prema ovoj djeci, posebno stavovi vršnjaka, nastavnika-učitelja, roditelja i drugih agenasa socijalizacije.

Da bi se uspješno ostvarili zadaci odgoja, obrazovanja i profesionalnog osposobljavanja gluhe i nagluhe djece i omladine neophodno je pravovremeno uključivanje u proces adekvatnog stručnog tretmana djece s teškoćama sluha:

- Početi već u trećoj godini života, pa i ranije, odnosno odmah po otkrivanju oštećenja, sa stručnim organiziranim radom;
- Napuštanje dugogodišnji tradicionalizam i zatučenost specijalne škole u neprirodnim internatskim uvjetima smještaja i života, orijentirati se na obiteljski smještaj. Na ovaj način otvorit će se mogućnost socijalne rehabilitacije i komunikacije sa zdravom govornom sredinom.
- Nužno je što više djece i mladih sa teškoćama sluha uključiti u redovni školski sistem, a da bi se to postiglo neophodno je osposobiti redovne škole za sprovođenje integracije.
- Organiziranije raditi na izradi adekvatnih udžbenika za slušno oštećenu djecu i omladinu, (Tomić, 2007).

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja je ispitati kakvi su stavovi nastavnika razredne nastave prema djeci s teškoćama sluha.

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitivanje da li su stavovi nastavnika razredne nastave prema djeci s teškoćama sluha pozitivni ili negativni.

Zadaci istraživanja

1. Ispitati koliko dugo su nastavnici profesionalci i koliko su se često susretali sa djecom sa teškoćama u razvoju;
2. Ispitati s kojim vidom smetnji u razvoju su se ispitanici susretali u svome radu;
3. Ispitati na koji način su uspostavili komunikaciju sa djecom oštećenog sluha;
4. Ispitati koji način školovanja djece sa teškoćama sluha predlažu ispitanici;
5. Ispitati da li će redovni učenici prihvatiti učenike oštećenog sluha na odgovarajući način i obratno;
6. Ispitati i utvrditi koje osobe mogu pružiti pomoć djeci oštećenog sluha;
7. Ispitati smatraju li ispitanici osobe sa smetnjama u razvoju ravne ostalima;
8. Ispitati preduzima li naše društvo dovoljne mjere da pomogne djeci s teškoćama sluha;
9. Ispitati da li bi ispitanici izabrali u odjeljenje u kojem predaju učenike oštećenog sluha;
10. Ispitati koje mjere treba preduzeti društvo da pomogne osobama oštećenog sluha;
11. Ispitati koji način školovanja će učiniti učenike sa teškoćama sluha sretnijim;
12. Ispitati da li bi ispitanici u slučaju zaposlenja dali prednost radno mjesto osobama oštećenog sluha.

Hipoteze

U istraživanju smo pošli od pretpostavke da su stavovi ispitanika prema djeci sa teškoćama sluha pozitivni.

Iz glavne hipoteze proizilaze i razrađujuće hipoteze.

1. Pretpostavlja se da nastavnici različito dugo obavljaju nastavnički poziv i da su se različito često susretali sa djecom sa smetnjama u razvoju;
2. Pretpostavlja se da su se ispitanici u svome radu susretali sa različitim vidovima smetnji u razvoju;
3. Pretpostavlja se da su ispitanici na različit način uspostavili komunikaciju sa djecom s teškoćama sluha;
4. Pretpostavlja se da će ispitanici predložiti različiti način školovanja za učenike oštećenog sluha;
5. Pretpostavlja se da će se ispitanici različito uspješno uzajamno prihvatiti;
6. Pretpostavlja se da djeci oštećenog sluha pomoć mogu pružiti različite osobe;
7. Pretpostavlja se da ispitanici osobe sa smetnjama sluha smatraju drugačijima

od ostalih, normalno razvijenih osoba;

8. Pretpostavlja se da naše društvo ne preduzima dovoljne mjere da pomogne djeci oštećenog sluha;

9. Pretpostavlja se da bi u slučaju izbora učenika u svoje odjeljenje ispitanici izabrali i učenike oštećenog sluha;

10. Pretpostavlja se da će ispitanici predložiti niz mjera koje treba preduzeti društvo da pomogne djeci oštećenog sluha;

11. Pretpostavlja se da će integrativni način školovanja učiniti osobe sa teškoćama sluha sretnijim;

12. Pretpostavlja se da bi ispitanici u slučaju zaposlenja prednost dali osobi bez oštećenog sluha

Metode, tehnike i instrumenti

U radu je korištena metoda teorijske analize i servej istraživačka metoda.

Od instrumenata je korišten anketni upitnik konstruiran za potrebe ovog istraživanja.

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika sačinjavalo je 100 nastavnika razredne nastave s područja Tuzlanskog kantona.

Analiza i interpretacija rezultata

Analizom anketnog upitnika došli smo do sljedećih rezultata:

1. Nastavnici obavljaju posao nastavnika:

do 5 godina		od 5 do 10 godina		preko 10 godina	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
10	10	15	15	75	75

$$\chi^2 = \frac{\Sigma(OP - O\check{C})^2}{O\check{C}}$$

Iz tabele se vidi da nastavnici obavljaju posao nastavnika različit vremenski period. Da bi saznali jesu li odgovori nastavnika statistički značajni ili slučajni

izračunali smo χ^2 -test koji iznosi 173,72.

Kada smo χ^2 pročitali na drugom stupnju vidjeli smo da je njegova vrijednost znatno iznad naznačene na osnovu čega zaključujemo da je dobiveni χ^2 značajan, a ne slučajan.

2. Zanimalo nas je koliko su se nastavnici često u svome dosadašnjem radu susretali sa djecom s teškoćama u razvoju. Odgovori ispitanika su:

ČESTO		RIJETKO		NIKAKO	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
26	26	56	56	18	18

Iz tabele se vidi da se najveći broj ispitanika rijetko susretao sa djecom sa teškoćama u razvoju. Da bi smo saznali jesu li mišljenja nastavnika statistički značajna izračunali smo χ^2 test čija je vrijednost bila 31,29. Uz drugi stupanj na nivou značajnosti od 0,05, granična vrijednost χ^2 testa iznosi 5,991, te se mišljenje nastavnika može smatrati značajnim, a ne slučajnim.

3. U svome dosadašnjem radu ispitanici su se susretali sa sljedećim vidovima teškoća u razvoju:

varijable	<i>f</i>	%
a) s teškoćama vida	8	8
b) s teškoćama sluha	27	27
c) s teškoćama govora	7	7
d) s teškoćama motorike	11	11
e) s mentalnom retardacijom	25	25
f) s poremećajima u ponašanju	4	4
g) s kombinovanim smetnjama	18	18

Vidljivo je da se najveći broj ispitanika susretao sa teškoćama sluha, s mentalnom retardacijom i sa kombinovanim smetnjama.

4. U uspostavljanju komunikacije sa djecom oštećenog sluha ispitanici su se izjasnili da su je uspostavili:

uspješno		otežano		nikako	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
15	15	65	65	20	20

Iz tabele se vidi da većina ispitanika otežano uspostavlja komunikaciju sa djecom

oštećenog sluha. Dobijena vrijednost za χ^2 iznosi 133,42. Uz dva stupnja granična vrijednost za χ^2 iznosi 5,991. Pošto je χ^2 veći od granične vrijednosti, zaključuje se da odgovori ispitanika nisu slučajni, nego statistički značajni.

5. O načinu školovanja djece sa teškoćama sluha ispitanici su se izjasnili da se trebaju školovati.

u redovnim odjeljenjima redovnih škola		u specijalnim odjeljenjima redovnih škola		u posebnim specijalnim školama	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>F</i>	%
14	14	79	79	7	7

Dobivena vrijednost χ^2 iznosi 95,53. Pošto je dobiveni χ^2 veći od granične vrijednosti na dva stupnja slobode, a koja iznosi 5,991, zaključujemo da su odgovori ispitanika statistički značajni, a nisu slučajni.

6. Mišljenja ispitanika o prihvaćenosti učenika oštećenog sluha su da će ih prihvatiti na odgovarajući način.

uvijek		samo ako moraju		nikako	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
55	55	38	38	7	7

Najveći broj ispitanika se izjasnio da će učenici oštećenog sluha biti prihvaćeni uvijek na odgovarajući način.

Izračunati χ^2 iznosi 35,92 i veći je od granične vrijednosti na drugom stupnju slobode (5,991), što znači da odgovori ispitanika nisu slučajni, nego statistički značajni.

7. Ispitanici su mišljenja da djeci oštećenog sluha mogu pomoći sljedeći stručnjaci:

vršnjaci		razr. starj.		nastavnici		roditelji		zdrav. ustan.		socij. ustan.		svi ovi faktori	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
6	6	8	8	6	6	5	5	6	6	3	3	66	66

Vidljivo je da većina ispitanika smatra da djeci s teškoćama sluha mogu pomoći svi navedeni stručnjaci timskim radom.

8. U nastavnom radu u školi jako je značajno da djeca oštećenog sluha prihvate redovne učenike. U tome kako će ih prihvatiti ispitanici su se izjasnili:

prihvat će ih uvijek		prihvat će ih samo ako moraju		neće ih nikako prihvatiti	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
75	75	22	22	3	3

Vidljivo je da je većina ispitanika mišljenja da će učenici sa teškoćama sluha prihvatiti uvijek redovne učenike što je jako značajno u zajedničkom školovanju.

Izračunati χ^2 iznosi 86,72 i veći je od granične vrijednosti na drugom stupnju (5,991), što znači da su odgovori nastavnika statistički značajni. Ovakvi stavovi su sasvim razumljivi jer učenici s teškoćama u razvoju imaju pozitivne stavove prema redovnim vršnjacima.

9. Ispitanici osobe oštećenog sluha smatraju:

ravnim sa ostalima		ne u potpunosti ravnim		potpuno se razlikuju od drugih	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
47	47	46	46	7	7

Iz tabele je vidljivo da su mišljenja ispitanika podijeljena o tome da li osobe oštećenog sluha smatraju ravnopravnim sa normalno razvijenim osobama.

Izračunati χ^2 iznosi 31,53 i veći je od granične vrijednosti na drugom stupnju slokode (5,991) što znači da odgovori ispitanika nisu slučajni, nego statistički značajni.

10. U preduzimanju mjera od strane društva da se pomogne djeci s teškoćama sluha ispitanici su se izjasnili da društvo preduzima dovoljne mjere:

uvijek		samo ako moraju		nikako	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
2	2	74	74	24	24

Većina ispitanika se izjasnila da društvo preduzima ponekad dovoljne mjere da pomogne djeci s teškoćama sluha.

Izračunata je χ^2 vrijednost i ona iznosi 63,71. Uz dva stupnja slahode granična vrijednost u χ^2 distribucije iznosi 5,991. Pošto je dobijeni χ^2 veći od graničnog, odgovori ispitanika nisu slučajni, već su statistički značajni.

11. Ukoliko bi u odjeljenje birali redovne učenike ili učenike oštećenog sluha većina ispitanika 63-63% se izjasnila da bi izabrala i jedne i druge učenike, a 37-37% se izjasnilo da bi izabrali samo redovne učenike.

12. Vaš stav prema djeci oštećenog sluha je:

– "Mislim da su djeca oštećena sluha jednako vrijedna kao i druga djeca i, ukoliko im se pruži adekvatna stručna pomoć, mogu postići vanredno dobre rezultate, baš kao i svi drugi učenici. E, druga je stvar ako, uz to, imaju mentalne probleme ..."

– "Ova su djeca ista kao i sva druga, sa i bez poteškoća. Dobro bi bilo da se više druže sa djecom koja nemaju problema sa sluhom zbog učenja pravilnog govora, jer, ako roditelji imaju problema mogu ih pogrešno naučiti."

– "U svom se radu nikada nisam susretala sa takvom djecom, ali prve moje komšije imaju takvih problema, pa imam potpuno pozitivan stav prema njima, jer ih mnogo volim. Uspijevam se sporazumjeti s njima. Imaju dvoje zdrave djece, a kći im je, iako ima roditelje oštećena sluha, najbolja učenica u razredu."

– "Takvu djecu treba integrisati sa učenicima u redovnoj nastavi. Ne treba ih odbacivati da se ne bi osjećali manje vrijednim. Poštovati ih i uvažavati."

– "Ovakvoj djeci treba pomoći u svakom pogledu, te prilagoditi gradivo njihovim sposobnostima."

– "I takvu djecu treba primiti u društvo. Ako su sa manjim oštećenjima sposobna su pohađati osnovnu školu, dok su djeci sa teškim oštećenjima ipak potrebna specijalna odjeljenja."

– "Ovakvu djecu treba tretirati jednako kao i djecu bez poteškoća u razvoju, treba im pružiti adekvatnu pomoć za njihovu socijalizaciju."

– "Nikada ne bih odbila u odjeljenje primiti djecu oštećenog sluha. Mislim da ovoj djeci u učionici treba stvoriti lijepu atmosferu i izgraditi prijateljske odnose između njih i ostalih vršnjaka, jer i sama djeca nekada nemaju strpljenja beskonačno dugo objašnjavati šta žele reći."

– "Takvu djecu ne razlikujem od druge djece, spreman sam im pružiti pomoć kad god sam u prilici."

– "Ja imam pozitivan stav i spremnost takve učenike, zajedno sa roditeljima, uputiti u odgovarajuće ustanove ili otići na razgovor sa stručnom osobom, da mi pomogne komunicirati s njima."

– "Smatram da se u rad sa učenicima oštećenog sluha moraju uključiti porodica, nastavnici, zdravstvene i socijalne ustanove kako bi se mogao napraviti i sprovesti prilagođen plan i ovi učenici integrisali i postigli bolje rezultate."

– "Moj je stav pozitivan, ali ovakva djeca ipak zahtijevaju poseban pristup i način rada. Zato je nastavnicima potrebna dodatna edukacija, posebno izgrađeni udžbenici, nastavna sredstva i pomagala, poseban prostor i sl."

– "Trebalo bi više emisija posvećenih ovakvoj djeci, a pomoći im da ispolje svoju nadarenost."

– "Djeca sa lakšim oštećenjima sluha mogu se uklopiti sa ostalom djecom. Rad sa djecom težeg oštećenja nemoguć je bez pomoći stručnih lica. Teško bi se postigao veći rezultat."

– "Za ovakvu djecu treba organizovati rad u specijalnim odjeljenjima, gdje rade stručnjaci. Tako će lakše pronaći prijatelje i lakše se s njima sporazumjeti."

– "Mislim da bi bilo poteškoća u radu ako bi oni nastavu pohađali sa redovnim učenicima."

– "Ja se ne osjećam stručnom za rad sa djecom koja imaju takva oštećenja."

13. Koje mjere treba poduzeti društvo da pomogne osobama oštećenog sluha?

– "Napraviti stručni tim koji će, uz nastavnike razredne nastave, raditi sa takvom djecom. Potrebno im je obezbjediti slušne aparate, a nastavnike permanentno educirati u ovoj oblasti. Podupirati i finansirati udruženja koja bi okupljala osobe sa oštećenim sluhom, uz različite aktivnosti u skladu sa njihovim interesovanjima: slikanje, sport, književne radionice ..."

– "Valja preduzeti masovnu edukaciju-informisanost o ovom problemu, nabaviti djeci slušne aparate."

– "Educirati djecu, roditelje, nastavnike i sugrađane. Obezbjediti materijalnu pomoć i pomagala. Ne zaboraviti ih!"

– "Ako je moguće, ovakvim bi učenicima trebalo obezbjediti školovanje u redovnim školama, sa bolje opremljenim učionicama."

– "Trebalo obezbjediti maksimalnu podršku obrazovnim ustanovam, te porodicama u kojima žive osobe sa oštećenjima."

– "Nastojati poboljšati zdravstvene usluge da im se, ako je moguće, popravi sluh."

– "Gdje god je to moguće, pronaći adekvatna radna mjesta na koja će se ovakve osobe zaposliti nakon završetka školovanja."

– "Potrebno ih je jednostavno prihvatiti onakvim kakvi jesu."

– "Stimulisati nastavnike koji u svojim odjeljenjima imaju djecu s posebnim potrebama."

– "Formirati posebne ustanove za djecu s oštećenjem sluha."

– "Stvoriti povoljnu klimu u društvu."

– "Društvo treba obezbjediti zakonsku regulativu kako bi se ovi učenici što adekvatnije uključili u nastavni proces."

– "Društvo bi trebalo finansijski ojačati institucije i stručni kadar koji se bavi problemima ovih učenika, pokrenuti kroz obrazovanje i zajedničke akcije kojim bi se stvorila 'slika o boljem prihvatanju ovakve djece'."

14. U tome kojim načinom školovanja se učenici oštećenog sluha osjećati srećniji ispitanici su se izjasnili:

ako se školuju zajedno sa redovnim učenicima		ako se školuju u specijalnim odjeljenjima redovnih		ako se školuju u posebnim specijalnim školama	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
41	41	51	51	8	8

Iz tabele je vidljivo da su mišljenja ispitanika da će se učenici sa teškoćama sluha osjećati sretnijim ako se školuju u redovnim školama, bilo u redovnim odjeljenjima zajedno sa redovnim učenicima ili u specijalnim odjeljenjima redovnih škola.

Izračunati χ^2 iznosi 30,67. Uz dva stupnja slobode granična vrijednost χ^2 iznosi 5,991. Obzirom da je dobijeni χ^2 veći od granične vrijednosti možemo zaključiti da odgovori ispitanika nisu slučajni, nego statistički značajni.

15. Dalje smo pitali ispitanike koje bi osobe izabrali za radnike svoje firme, na što su odgovorili:

samo normalno razvijene osobe		osobe oštećenog sluha		i jednu i drugu kategoriju	
<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
13	13	4	4	83	83

Vidljivo je da većina ispitanika ne bi pravila razlike između osoba oštećenog sluha i osoba bez oštećenja pri izboru radnika u svoju firmu.

Izračunati χ^2 iznosi 113,35 i veći je od granične vrijednosti na drugom stupnju slobode (5,991), što znači da odgovori nastavnika nisu slučajni, nego statistički značajni.

16. Na kraju ispitanici su postavili neka pitanja i naveli komentare:

- Gdje se možemo educirati za pomoć djeci sa oštećenim sluhom?
- Kako da se mi snalazimo sa djecom oštećenog sluha?
- Pitam se koliko bi nas stupilo u brak sa osobom oštećenog sluha.
- Nastavnicima treba dodatna edukacija da bi mogli pomoći onima kojima ta pomoć treba. Tko bi to mogao realizirati?

Zaključci

1. Najveći broj ispitanika radi duže od 10 godina.
2. Više od polovine nastavnika se rijetko susretalo sa djecom sa teškoćama u razvoju.
3. Najveći broj ispitanika susretao se sa: teškoćama sluha, s mentalnom retardacijom i sa kombiniranim smetnjama.
4. Većina smatra da je otežana komunikacija sa djecom oštećenog sluha.
5. Najveći broj ispitanika opredijelio se za školovanje djece oštećenog sluha u redovnim odjeljenjima redovnih škola.
6. Većina smatra da će učenici oštećenog sluha prihvatiti uvijek na odgovarajući način učenje bez oštećenja.

7. Najveći broj ispitanika 66% se slažu da osobama oštećenog sluha mogu pomoći različiti profili stručnjaka.

8. Ispitanici su u većini mišljenja da će djeca oštećenog sluha prihvatiti odgovarajuće redovne učenike.

9. Mišljenja ispitanika su podijeljena o ravnopravnosti osoba oštećenog sluha i osoba bez oštećenja.

10. Većina ispitanika se izjasnila da društvo preduzima ponekad dovoljne mjere da pomogne djeci sa teškoćama sluha.

11. Stavovi ispitanika o djeci oštećenog sluha variraju između pozitivnih i negativnih, ali dominiraju pozitivni stavovi.

12. Ispitanici su naveli da će se učenici oštećenog sluha osjećati sretnijim ako se školuju u redovnoj školi.

13. Većina ispitanika ne bi pravila razlike pri izboru radnika u svoju firmu između osoba oštećenog sluha i osoba bez oštećenja sluha.

14. Rezultati ispitivanja potvrđuju našu polaznu hipotezu da su stavovi nastavnika prema djeci s teškoćama sluha većinom pozitivni.

Literatura

- Zovko, G.: *Odgaj izuzetne djece*, Zagreb, 1993.
Biondić, I.: *Integrativna pedagogija*, Zagreb, 1998.
Tomić, R.: *Integrativna pedagogija*, Tuzla, 2006.
Tomić, R., Osmić, I.: *Pedagogija*, Tuzla, 2006.
Vukasović, A.: *Pedagogija*, 1998.
Šimleša, P.: *Pedagogija*, Zagreb, 1988.
Dervišbegović, M.: *Socijalna pedagogija sa andragogijom*, Sarajevo, 1997.
Šarenac, O.: *Razvoj specijalnog školstva*, Tuzla, 2000.

CLASS TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS CHILDREN WITH HEARING DIFFICULTIES

S u m m a r y

In the work there are results of research of teachers' attitudes towards children with hearing problems. An aim of the research was to examine whether those attitudes are positive or negative. A method of theoretical analysis and survey (research method) are used in the work, but regarding instruments there is a questionnaire made for the purpose of this research. There were approximately 100 teachers of class tuition question in Tuzla County. According to analysis it is concluded that teachers' attitudes towards children with hearing problems are positive.

Key words: *teachers of class tuition, attitudes, children with hearing problems*

GLI ATTEGGIAMENTI DEGLI INSEGNANTI DI CLASSE NEI CONFRONTI DEI BAMBINI CON PROBLEMI DI UDITO

R i a s s u n t o

Nel saggio sono stati presentati i risultati della ricerca sugli atteggiamenti degli insegnanti di classe nei confronti dei bambini con problemi di udito. L'obiettivo della ricerca era verificare se tali atteggiamenti erano positivi o negativi.

Nel saggio è stato utilizzato il metodo dell'analisi teorica e l'inchiesta, mentre come strumento è stato usato il questionario costruito apposta per questa ricerca.

Il campione degli intervistati era costituito da 100 insegnanti di classe provenienti dal territorio del Cantone di Tuzla. In base all'analisi dei dati abbiamo concluso che gli atteggiamenti degli insegnanti di classe verso i bambini con problemi di udito sono positivi.

Parole chiave: *insegnanti di classe, atteggiamenti, bambini con problemi di udito.*